

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:1914

av **Jörgen Hellman m.fl. (S)**

Utbildning i Västsverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om för- och grundskolans uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bristyrkesutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lärcentrum och vikten av utbildning och forskning i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Under de senaste åren har regeringen bytt riktning i svensk politik. Allt fler har ett arbete att gå till och ett ekonomiskt underskott har vänts till överskott, något som gör det möjligt för välbehövliga investeringar i välfärden. Men fortfarande är arbetslösheten för hög och utvecklingen på arbetsmarknaden visar tydligt att bristen på rätt kompetens hämmar företagens möjlighet att nyanställa. Trots rekordmånga lediga jobb har många svårt att få arbete. Rekryteringsklyftan måste slutas om målet om lägst arbetslöshet år 2020 ska kunna uppnås. Utbildning är viktigt både utifrån individens frihet och för vårt lands framtid.

Västsverige (Hallands, Västra Götalands och Värmlands län) består av både ren landsbygd och större tätorter, något som för med sig varierande utbildningsmöjligheter. En stor utmaning är den urbanisering som pågår där större städer växer på bekostnad av flera landsbygdskommuner. Problembilden över vilka åtgärder som behövs för en jämlik skola är därför olika och alla bilder behöver beaktas. På en del håll är barngrupperna så små att de försvårar möjligheten till den kreativa miljö med mångfald av både barn och legitimerad personal som krävs. I andra kommuner är utmaningen det motsatta. Därutöver innebär det en ekonomisk utmaning för många redan ansträngda kommunekonomier. Många skolor har inte heller ekonomiska muskler att erbjuda det tidiga stöd som krävs för att elever inte ska halka efter. Att kunna läsa, skriva och räkna har blivit allt viktigare i vårt moderna samhälle. Att gå alltför länge med brister i

basfärdigheterna riskerar att försvåra eller till och med förstöra skolgången för alltför många elever.

Idag går allt för många ut grundskolan utan tillräckliga betyg för att läsa vidare på gymnasiet. Skillnaderna i skolresultat är i flera kommuner stora och det är framför allt de elever som har föräldrar med låg utbildningsnivå som klarar sig sämst. Detsamma gäller de med invandrarbakgrund. Segregationen är en del av problematiken, men den största uppgiften för politiken i dagsläget är att lösa hur vi kan gå mot en mer jämlik skola i alla led. Här finns starka kopplingar till dagens friskolesystem som uppenbarligen behöver förändras.

Alla elever måste få förutsättningar att klara både grundskolan och gymnasiet samt möjligheten att gå vidare till högskola eller yrkesutbildning. Under 2015 och 2016 tog Sverige ett stort och viktigt ansvar för de människor som flydde från krig och förtryck. Ett ansvar som också kommer att kräva extra resurser för integration och inkludering. Regeringen har vidtagit många åtgärder, men fler behövs för att kunna garantera en jämlik och anpassad utbildning i alla kommuner. Speciellt när många mindre kommuner tagit ett oerhört stort ansvar i flyktingfrågan.

Ett livslångt lärande

Det livslånga lärandet är nyckeln till att få arbetskraft som är redo för morgondagens utmaningar. Arbetet börjar redan i förskolan då en framgångsrik förskola ger barn större möjligheter att klara skolan. Enligt flera rapporter, exempelvis från PISA, finns det klara belägg för att de elever som har gått i förskolan har bättre kunskaper i matematik och läsförståelse under grundskolans senare år än elever som inte gått i förskolan. Satsningar på förskolan skulle kunna både lägga en bättre grund för eleverna och göra det möjligt för fler föräldrar att söka arbete.

Tiden i lågstadiet är viktig att ta vara på. För att ge mer tid till varje elev behöver klasserna i vissa kommuner minska, medan det i andra kommuner behöver anställas fler behöriga lärare. För att lyckas i skolan krävs kompetenta och duktiga lärare. Det som dock ofta glöms bort är ledarskapet i skolan. Rektorerna har en viktig roll för att skolan ska nå upp till de mål som efterfrågas och för att sätta upp förutsättningarna för att alla elever ska kunna nå godkända betyg.

Återigen, jämlikhet och likvärdighet måste vara ledorden i alla kommuner i alla led. Det innebär också att elevhälsan behöver betonas och utvecklas. En bra och fungerande elevhälsa ger barn och unga stöd och förutsättningar att klara både skolan och sin uppväxt.

Värdegrunden behöver på ett starkare sätt vara i fokus. Skolan måste vara en bas där man bygger värderingar och kritiskt tänkande. I Västsverige finns ett stort behov av bättre värderingsbyggande där vi i flera kommuner ser både främlingsfientliga och extremistiska krafter växa. Skolan behöver också förbereda våra unga inför yrkeslivet genom att bland annat skapa praktikmöjligheter för grundskolans elever.

Likaså har både för- och grundskola en viktig roll i integrationsarbetet. Många barn och unga känner sig inte hemma någonstans i språk eller hemvist. De här barnen måste få möjligheten till hemspråksundervisning på något sätt.

Det finns idag ett 100-tal collegecertifierade utbildningsanordnare i Sverige. I Västsverige finns ett flertal med olika inriktningar och som uppvisar goda resultat. Det är angeläget att stödja fortsatt utveckling av teknik-, service- samt vård- och omsorgscollege. College där utbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå körs

tillsammans med arbetslivet för att utveckla utbildningarna utifrån de krav som arbetslivet ställer, är oerhört viktigt för att göra människor anställningsbara.

Bristyrkesutbildningarna behöver effektiviseras där det finns stora behov och snabba åtgärder kan möjliggöra jobb för många. Åtgärderna är extra viktiga i dag när nyanlända riskerar att fastna i arbetslöshet. Jobb och utbildning är grunden för en tillfredsställande integration och för att komma in i det svenska samhället. Den viktigaste ingången för integrationen är svenska språket. På en del håll finns specialiserade sfi-utbildningar som varit framgångsrika, exempelvis sfi för mekaniker, sfi blandat med yrkesutbildning och yrkessvenska samt sfi för akademiker. Den här utbildningsformen behöver lyftas på fler orter i Västsverige. Här borde både folkhögskolor och studieförbund ha en viktig uppgift att anta.

Även valideringen av nyanländas kompetens behöver effektiviseras. Många, inte minst utrikes födda, har kompetenser och yrkeserfarenheter som de skaffat sig i arbetslivet men som de inte kan tillgodoräkna sig och få ett erkännande för när de till exempel söker jobb. Det innebär inte bara att många får svårare att kvalificera sig för jobb, utan också att inte alla resurser och kompetenser som finns i samhället kommer till användning.

I samhället tenderar klassklyftorna att bli allt tydligare. Både när det gäller skolresultat och arbetsvillkor. Tidigare lyftes frågan om att politiken måste garantera att varje elev får den hjälp som hen behöver. Men arbetet slutar inte där utan jämlikheten behöver också tas upp längre fram i livet. Ett tydligt exempel är den snedrekrytering som finns till universitet och högskolor. Här behövs ett tydligare uppdrag till grund-, gymnasie- och högskolor att systematiskt arbeta med detta. En del skolor gör detta redan idag, men engagemanget varierar stort mellan olika skolor och regioner.

Innovation, forskning och utveckling

Västsverige inrymmer idag en rad universitet och högskolor: Göteborgs universitet, Karlstad universitet, Chalmers tekniska högskola, högskolorna i Skövde, Borås, Halmstad och i Trollhättan (väst). Dessa utgör inte bara institut med en uppsjö av utbildningar, utan också viktiga samarbetspartner till det västsvenska näringslivet, som behöver rätt kompetens för att kunna hävda sig på inhemska och globala marknader. Antalet och dess placeringar innebär att fler kan bo kvar hemma och studera. Men politiken behöver även uppmuntra och stödja lärcentra som är en viktig framtidssatsning och mötesplatsen för studier och kompetensutveckling.

Behovet av innovation och forskning är stort, inte minst då många kommuner i Västsverige är uppbyggda utifrån en bruksmiljö där det var lätt att få jobb. Det ser annorlunda ut idag och Västsverige behöver hitta nya innovationer och nya arbetstillfällen för framtiden. I en allt föränderlig värld kommer även vidareutbildning att vara ett måste och hela vårt samhälle behöver ställa om till att ta det livslånga lärandet på allvar. Något som också såklart gäller läraryrkena som i dagsläget ofta saknar möjlighet till vidareutbildning och kompetensutveckling. Det innebär också behovet av att det finns utbildningsmöjligheter i regionen och inte allt för långt bort från där människor bor. Utbildning måste vara lättillgänglig och vara en naturlig del i framtidens arbetsmarknad. Sverige ska konkurrera med hög kompetens och goda arbetsvillkor, inte med låga löner och dåliga arbetsvillkor. Om kunskap ska kunna vara Sveriges främsta konkurrensfördel, måste vi öka investeringarna i högre utbildning.

Vuxenutbildningen möjliggör omskolning, och vidareutbildning senare i livet måste också ligga öppen för den som måste eller vill byta spår under hela livet. Här fyller folkbildningen en viktig funktion som vuxenutbildare. Västsverige behöver utbildningar som täcker såväl dagens som framtidens behov. Idag får inte företag och organisationer tag på personal med rätt kompetens, trots den höga arbetslösheten. Stora pensionsavgångar innebär att det är fler som lämnar arbetsmarknaden än som inträder på den, vilket kan leda till kompetensbrist i framtiden.

Ur utvecklingssynpunkt behöver politiken hitta ett sätt att ta vara på ungas engagemang och framtidstro. Det är inte hållbart att låta unga gå arbetslösa. Därför behövs åtgärder för individens frihet, men också så att det ska finnas tillgänglig kompetens för att kunna behålla företag och jobben i vår närregion. Kommunala och regionala aktörer måste i samverkan se till att unga lotsas i arbetslivet. Regionerna i Västsverige har viktiga roller i att samordna, initiera, stödja och leda olika processer som stimulerar den regionala utvecklingen. Till detta behöver redskapen och samverkan för att bättre kunna förutse behoven av arbetskraft inom olika yrkesgrupper utvecklas. Till det behöver också den könsuppdelade arbetsmarknaden problematiseras. Framför allt då traditionella val i flera fall leder till att vissa branscher riskerar arbetsbrist medan andra har ett överflöd på arbetskraft.

Jörgen Hellman (S)

Ann-Christin Ahlberg (S)

Jennie Nilsson (S)

Mikael Dahlqvist (S)

Erik Ezelius (S)

Johan Büser (S)

Petra Ekerum (S)